

Vlaams
Parlement

stuk **1088** (2010-2011) – Nr. 6
ingediend op 11 oktober 2013 (2013-2014)

Nota van de Vlaamse Regering

Witboek Interne Staatshervorming

Vierde voortgangsrapportage

Verslag

namens de Commissie voor Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur,
Decreetsevaluatie, Inburgering en Toerisme
uitgebracht door de heer Marnic De Meulemeester

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: mevrouw Annick De Ridder.

Vaste leden:

mevrouw Karin Brouwers, de heren Jan Durnez, Ward Kennes, Jan Verfaillie;
de heren Stefaan Sintobin, Joris Van Hauthem, mevrouw Linda Vissers;
de heer Marnic De Meulemeester, mevrouw Annick De Ridder;
de heer Kurt De Loor, mevrouw Els Robeyns;
de heren Marius Meremans, Willy Segers;
mevrouw Patricia De Waele;
de heer Bart Caron.

Plaatsvervangers:

mevrouw Vera Jans, de heer Jan Laurys, mevrouw Valerie Taeldeman, de heer Johan Verstreken;
de dames Katleen Martens, Marleen Van den Eynde, de heer Wim Wienen;
de heer Marc Vanden Bussche, mevrouw Khadija Zamouri;
mevrouw Fatma Pehlivan, de heer Jurgen Vanlerberghe;
mevrouw Lies Jans, de heer Karim Van Overmeire;
de heer Peter Reekmans;
mevrouw Mieke Vogels.

Toegevoegde leden:

de heer Christian Van Eyken.

Stukken in het dossier:

1088 (2010-2011) – Nr. 1: Nota van de Vlaamse Regering
– Nr. 2 t.e.m. 5: Verslagen

INHOUD

1. Toelichting door de heer Geert Bourgeois, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering, Toerisme en Vlaamse Rand.....	4
2. Vragen en opmerkingen van de commissieleden	5
3. Antwoorden van de heer Geert Bourgeois, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering, Toerisme en Vlaamse Rand.....	7
4. Replieken van de commissieleden met aanvullende antwoorden van de minister	8

De Commissie voor Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Decreetsevaluatie, Inburgering en Toerisme besprak op 8 oktober 2013 de stand van zaken van de uitvoering van het witboek Interne Staatshervorming. Het betrof de vierde voortgangsrapportage.

1. Toelichting door de heer Geert Bourgeois, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering, Toerisme en Vlaamse Rand

Minister *Geert Bourgeois* verwijst naar de 71 doorbraken die in het witboek zijn opgenomen. Elke doorbraak werd met een kleur gecodeerd. Van de twee rode doorbraken, kleur die wijst op een ernstige afwijking, blijft er nog één over. Van de doorbraken waarvoor er aandacht nodig is (code geel), blijft er één van de vier over en van de doorbraken met een kleine afwijking blijven er zeven versus zes over. Er zijn er 34 doorbraken op schema versus 40 de vorige keer en er zijn er 28 gerealiseerd versus 19 bij de vorige rapportage. 62 van de 71 doorbraken zijn ofwel gerealiseerd of zitten op schema.

De minister beperkt zich in zijn verdere uiteenzetting tot de realisaties voor Binnenlands Bestuur.

Er is in de eerste plaats de aangescherpte taakstelling voor de provincies. Die kreeg een juridische basis in artikel 2, voorlaatste paragraaf, van het Provinciedecreet. Vijf bestuursakkoorden werden eind mei ondertekend en treden in werking op 1 januari 2014. Ze gelden voor een periode van zes jaar. Er is een verevening voor een bedrag van 37,57 miljoen euro gebeurd. Dit bedrag wordt overgeheveld naar de Vlaamse begroting. De coördinerende opdracht van de gouverneur werd verduidelijkt in een nota van de Vlaamse Regering, die werd goedgekeurd op 29 april 2011. Er worden geen nieuwe arrondissementscommissarissen meer aangeduid. Op 30 juni 2012 werd de dienst van de gouverneur opgestart.

Voor de gemeenten zijn de meeste doorbraken gerealiseerd via de organieke regelgeving. Een voorbeeld daarvan is het wegnemen van drempels voor verregaande vrijwillige samenwerking en integratie van gemeente en OCMW (doorbraak 3). Er zijn al 116 gemeenten die op een of andere manier geïntegreerd samenwerken met het OCMW. Het gaat meestal over logistieke en ondersteunende diensten. De steden en gemeenten zijn hier niet alleen voorstander van, sommige dringen zelfs aan op een volledige fusie. Dit deel van het regeerakkoord kan echter niet worden gerealiseerd omwille van de federale wetgeving, zoals de Raad van State opmerkte.

In uitvoering van de modernisering van de samenwerkingsverbanden van de OCMW's (doorbraak 4) werd het OCMW-decreet gewijzigd bij het decreet van 29 juni 2013. Er zijn op dit ogenblik 82 verenigingen. De lijst kan men raadplegen op de website van het Agentschap voor Binnenlands Bestuur.

De gemeenteraad werd versterkt als de spil in het lokale democratische bestel (doorbraak 5). Dit gebeurde door de wijziging van het Gemeentedecreet bij het decreet van 29 juni 2012 en door wijziging van het decreet houdende de intergemeentelijke samenwerking (IGS) op 18 januari 2013. Er bestaat nu de mogelijkheid om de gemeenteraad samen te roepen op vraag van een vijfde van de leden. Er is een procedure tot herstel van de bestuurbaarheid van de gemeente en de agenda en documenten van de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden moeten vanaf januari 2014 elektronisch ter beschikking worden gesteld. Er is ook een aanpassing van het aantal schepenen die ingaat in 2019 (doorbraak 6).

Doorbraak 7 voorziet in de versterking van de band tussen intergemeentelijke samenwerkingsverbanden en de gemeente. De vertegenwoordigers in IGS-verbanden worden voor de duur van de lokale bestuursperiode aangeduid. De lokale besturen moeten overzichtslijsten bijhouden van alle rechtspersonen waarin zij participeren. Er is een bijzondere gemeenteraadscommissie ingesteld vanaf 1 januari 2013 voor de autonome gemeentebedrijven en de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden.

Er zijn twee niet-organieke doorbraken. De voorgenomen fundamentele hervorming van het Gemeentefonds is niet haalbaar. Er zijn twee mogelijkheden. Ofwel wordt een deel van de groeivoet van het Gemeentefonds gebruikt voor een herverdeling, ofwel wijzigt men de parameters. Enkel als er een groot extra bedrag beschikbaar is voor het Gemeentefonds of als er een nieuw regeerakkoord is, is een hervorming realiseerbaar.

Bij de planlastenvermindering moeten dertien sectorale plannen en rapporten niet langer worden opgesteld.

De andere doorbraken hangen samen met de regioscreening die in uitvoering is. Het rapport daarover wordt tegen eind 2013 verwacht. Er is een evaluatie lopende van het decreet houdende de intergemeentelijke samenwerking en een project over de interbestuurlijke samenwerking. Er zijn daarover momenteel op regeeringsniveau besprekingen bezig.

2. Vragen en opmerkingen van de commissieleden

De heer *Marnic De Meulemeester* verwijst naar de moties die momenteel in tal van gemeenten worden neergelegd in verband met de herziening van het Gemeentefonds. De minister zou hierover een discussienota voorbereiden die evenwel nog geen structurele wijziging van het Gemeentefonds zou inhouden. Kan men die wijziging nog tijdens deze legislatuur verwachten? Dezelfde vraag geldt voor het decreet houdende de intergemeentelijke samenwerking. Komt er voor de verkiezingen van 2014 nog bijkomende financiële steun voor de steden en gemeenten?

De heer *Jurgen Vanlerberghe* vergelijkt de bestuurlijke organisatie van Vlaanderen met een huis waar grondige verbouwingswerken aan moeten gebeuren. Minister Bourgeois is door de Vlaamse Regering aangesteld als architect van de verbouwingen en kan voor de uitwerking beroep doen op de vakministers die men als vakbekwame aannemers zou kunnen beschouwen. Op het ogenblik dat de architect plannen begon te maken voor de verbouwingen, ontstond er ongerustheid bij de bewoners van het huis, met name de burgers, instellingen en organisaties. De instellingen en organisaties waren vooral bekommerd om de financiële impact van de interne staatshervorming op hun eigen werking. De minister antwoordde daarop telkens dat de interne staatshervorming geen besparingsoperatie zou zijn. In de mate dat mensen en middelen van bestuursniveau zouden verschuiven, zou het ontvangende bestuursniveau ervoor zorgen dat de financiering in orde was.

De heer Vanlerberghe meent echter voor de sector Welzijn een ontwerpfout te kunnen vaststellen in de plannen van de minister. Deze moeten volgens hem door de ontwerper (minister Bourgeois) en niet door de aannemer (minister Vandeurzen) worden rechtgezet. In het beleidsdomein Welzijn waren er enkele provincies (West-Vlaanderen en Limburg) die aan instellingen voor gehandicaptenzorg aanvullende subsidies verstrekten. In de vereveningsoefening is bijvoorbeeld bij de provincie West-Vlaanderen 891.000 euro op jaarbasis weggehaald en ondergebracht bij het beleidsdomein Welzijn. Volgens de logica van het ontwerp, zou dit geld dan terug naar die organisaties moeten gaan. De instellingen voor gehandicapten zouden hun subsidieaanvraag dus kunnen richten aan de Vlaamse overheid. Minister Vandeurzen krijgt echter geen extra middelen bij van provincies die dergelijk beleid niet voerden. Als hij een gelijk Vlaams beleid over al de provincies wil

uitrollen, heeft hij daarvoor dus onvoldoende middelen. Een specifieke regeling voor de betrokken provincies kan ook niet omdat dit een schending van het gelijkheidsbeginsel inhoudt. Deze ontwerpfout heeft tot gevolg dat sommige instellingen middelen gaan verliezen, alhoewel steeds gesteld werd dat dit niet de bedoeling was. In concreto gaan de instellingen voor gehandicaptenvoorzieningen in West-Vlaanderen 891.000 euro verliezen.

Een andere werkwijze was volgens de heer Vanlerberghe mogelijk geweest door in de bestuursakkoorden deze taakstelling niet bij de provincies weg te halen. Dan waren de middelen bij de twee provincies in kwestie gebleven en hadden zij hun beleid kunnen verderzetten. Hij meent dat er nog mogelijkheden zijn om dit recht te zetten. De bestuursakkoorden zijn weliswaar goedgekeurd maar treden pas begin 2014 in werking. Wat is het standpunt van de minister hierover?

De heer *Jan Verfaillie* sluit zich aan bij de door de heer Vanlerberghe gestelde vraag. Hij vraagt de minister flexibiliteit in te bouwen en oplossingen te zoeken voor de door de provincie aangegane engagementen.

In de Westhoek was er een goed uitgebouwde gemeentegrensoverschrijdende jeugdwerking die door de provincie werd gefinancierd. Vlaanderen zal die financiering niet overnemen. De heer Verfaillie vreest dat vele organisaties bij de gemeenten gaan aankloppen voor de financiering.

In verband met het Gemeentefonds is hij blij dat Open Vld vragen heeft bij de destijds door minister Keulen ontworpen verdeling. De huidige situatie kan niet blijven voortduren. Er zijn momenteel grote transfers van Vlaanderen naar Antwerpen. CD&V wil de bondgenoot zijn van de minister voor een hervorming van de financiering van de lokale besturen in de richting van een meer transparant en evenwichtig systeem. Hopelijk kan dit nog tijdens deze legislatuur. De spreker erkent dat er objectieve verschillen zijn tussen gemeenten, maar hij vindt het verschil tussen een Vlaming die 200 à 250 euro krijgt en een andere die meer dan 1000 euro krijgt, te groot.

De heer Verfaillie wil nog weten hoeveel keer er al gebruikgemaakt werd van de mogelijkheid om met een vijfde van de raadsleden de gemeenteraad samen te roepen en in hoeveel gemeenten de constructieve motie van wantrouwen al werd ingeroepen.

Mevrouw *Annick De Ridder*, voorzitter, merkt ten aanzien van de heer Verfaillie op dat er een groot verschil is tussen de financiële noden van een stad als Antwerpen en kleinere gemeenten.

Mevrouw *Patricia De Waele* sluit zich aan bij de vragen over het Gemeentefonds. Daarnaast verwijst ze naar de geplande vermindering van de middelen van het Provinciefonds. Blijft dit zo? Is er in een overleg met de provincies voorzien? Zal het Provinciefonds nog verder worden afgebouwd? LDD is voorstander van de afbouw van dit bestuurlijk niveau.

Mevrouw De Waele stelt dat sommige gemeenten bepaalde regelgevingen niet volgen, bijvoorbeeld het Grond- en Pandendecreet. Hoe worden dergelijke gemeenten in de toekomst strenger aangepakt?

In haar regio, het Meetjesland, is men al een hele tijd bezig met een regioscreening en met structuren rond regionale samenwerking. Wat is de stand van zaken?

De Zwitserse staatsstructuur kent drie bestuursniveaus, in België zijn er vier. Het bestuur in Zwitserland is transparanter en eenvoudiger. Politici hebben er door de directe demo-

cratie ook een grote verantwoordelijkheid om de bevolking bij de politieke besluitvorming te betrekken. Dit werkt goed. De bevolking staat achter de genomen beslissingen. Gaan referenda een plaats krijgen in het Vlaamse bestuursmodel?

De heer *Jan Durnez* merkt op dat er in ons land eigenlijk ook maar drie bestuurslagen zijn: de centrale, de intermediaire en de lokale. Het enige verschil met Zwitserland is dat de centrale laag nu eens de federale overheid is, dan weer het gewest of de gemeenschap.

Uit contacten van de heer *Marc Vanden Bussche* met collega's blijkt dat er veel klachten zijn over het opstellen van de beleidsplannen en de beperkte beschikbare financiële middelen van de gemeenten. Het moet na vijf jaar voor de beleidsmakers duidelijk zijn dat er iets fundamenteel verkeerd is. Er is een dualiteit waarneembaar tussen diegenen die budgettaire orthodoxie voorstaan en diegenen die toch nog ruimte willen voor investeringen. Daarover zou er in het Vlaams Parlement een discussie moeten worden gevoerd.

De spreker stelt vast dat bij het naderen van de verkiezingen de meerderheidspartijen erg kritisch tegenover elkaar worden. Men spreekt van overdreven transfers en van ontwerpfouten in de interne staatshervorming. Door de keuze voor een standstill voor het Gemeentefonds is de onrechtvaardige verdeling ervan blijven groeien. De grote steden horen het allicht niet graag maar de transfers naar Antwerpen en Gent zijn inderdaad hallucinant. Met de hulp van de provincies kunnen fondsen terugvloeien naar plattelandsgemeenten. Nu de provincies financieel aan banden gelegd worden, raken veel instellingen in de Westhoek in de problemen.

De heer *Stefaan Sintobin* stelt vast dat de commissieleden uit de meerderheid negatief reageren op de vermindering van het Provinciefonds en de budgettaire krapte voor de gemeenten. De ministers van hun partij hebben de beslissing van de Vlaamse Regering nochtans mee goedgekeurd. De budgettaire krapte bij de gemeenten heeft volgens hem niet alleen te maken met de financiële en economische crisis. Sommige steden en gemeenten zijn in de voorbije decennia zelf weinig efficiënt omgegaan met de middelen. Dezelfde redenering geldt voor de provincies.

De Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten plant een interessant overlegmoment over de vraag hoe steden en gemeenten creatief kunnen omgaan met budgettaire krapte. De spreker raadt alle burgemeesters en leden van de meerderheid aan om daarop aanwezig te zijn.

3. Antwoorden van de heer Geert Bourgeois, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering, Toerisme en Vlaamse Rand

Minister *Geert Bourgeois* merkt op dat de herziening van het Gemeentefonds niet meer mogelijk zal zijn in de huidige regeerperiode, tenzij er hiervoor een bijkomend budget zou worden gevonden in de begroting 2014. Over de mogelijkheid om de groeivoet te herverdelen zijn er in het regeerakkoord geen afspraken gemaakt. Er wordt opgemerkt dat bepaalde steden te veel zouden krijgen. Gent krijgt alleszins het grootste bedrag per inwoner. Bij de opmaak van het Gemeentefonds heeft men destijds oog gehad voor de stedelijke context. Om tot een andere oriëntering te komen, zal er extra geld nodig zijn.

Op de vragen over de budgettaire situatie van de lokale besturen en over het Provinciefonds gaat de minister nu niet in omdat er daarover reeds een vraag om uitleg van de heer van Rouveroy en een interpellatie van de heer Caron geagendeerd staan.

Men zal nagaan of er wijzigingen nodig zijn voor de IGS. Inzake interbestuurlijke samenwerking zal er normalerwijs eind dit jaar een decretaal initiatief worden genomen.

De minister heeft uit de provincie West-Vlaanderen honderden brieven ontvangen over de vereveningen. Inzake de middelen voor gehandicaptenorganisaties gaat het in principe over een bevoegdheid van minister Vandeuren. Het zijn immers de vakministers die met de provinciebesturen hebben onderhandeld over de vereveningen. Het bedrag van de subsidies is verevend en overgegaan naar minister Vandeuren. Een of twee provincies hebben blijkbaar nog aanvullende subsidies verstrekt. In de bestuursakkoorden zijn er mogelijkheden tot afwijkingen in bepaalde omstandigheden. Misschien valt dat daaronder. Als men bepaalde aanvullende provinciale regelingen had willen behouden, dan had men dat moeten opnemen in de onderhandelingen. Hij zal deze kwestie bespreken met minister Vandeuren.

Op de gedetailleerde vragen van de heer Verfaillie over de samenroeping van de raad met een vijfde van de leden kan de minister niet antwoorden. Dit hoeft niet te worden gesignaleerd. Bij een constructieve motie van wantrouwen moet dat wel gebeuren. Als de gemeenteraad de onbestuurbaarheid vaststelt, moet de minister daarvan in kennis worden gesteld. Tot nu toe is dat een keer het geval geweest.

Vanuit Binnenlands Bestuur worden geen aanvullende sancties voorzien voor gemeenten die de regelgeving niet naleven. Het toezicht is beperkt tot de wettigheid en het algemeen belang. De mogelijkheid van een sanctie is wel opgenomen in het Grond- en Pandendeccreet zelf.

Het Gemeentedecreet voorziet in de mogelijkheid van een volksraadpleging. Het huidige regeerakkoord bevat geen afspraken rond het mogelijk maken van bindende referenda. De Zwitserse referenda gaan vooral over confederale bevoegdheden.

4. Replieken van de commissieleden met aanvullende antwoorden van de minister

De heer *Marnic De Meulemeester* brengt in herinnering dat de minister bij een vorige gelegenheid een discussienota over de herijking van het Gemeentefonds heeft aangekondigd. Nu wordt gesteld dat de hervorming van het Gemeentefonds niet meer zal gerealiseerd worden in deze regeerperiode. Zal die discussienota nog kunnen besproken worden vóór de verkiezingen van 2014?

De heer *Jurgen Vanlerberghe* merkt op dat de vele brieven uit de provincie West-Vlaanderen niet alleen het gevolg zijn van acties van een bepaalde deputé. De eerste reeks brieven dateert immers uit 2010 en op dat ogenblik was die deputé nog niet aangesteld. Instellingen schrijven brieven omdat ze zich echt zorgen maken, omdat ze minder middelen zullen hebben om te blijven doen wat ze nu doen. De spreker is blij dat de minister dat zal onderzoeken en hoopt dat dit onderzoek tot een oplossing leidt. De interne staatshervorming moet leiden tot een betere en efficiëntere overheid. Men hoeft echter niet te aanvaarden dat de West-Vlaamse instellingen voor mensen met een handicap 891.000 euro minder ontvangen omwille van wat men een ontwerpfout zou kunnen noemen.

De heer *Bart Caron* sluit zich aan bij de tussenkomst van de heer Vanlerberghe. De problematiek van de West-Vlaamse welzijnsinstellingen is reëel. De vereveningen moeten correct gebeuren. Dat geldt ook voor de bevoegdheid Sport, waar alle deputaties klachten over hebben.

Minister *Geert Bourgeois* stelt dat hij de geciteerde problemen bij de verevening zal bekijken. Hij merkt op dat de onderhandelingen met de provincies sectoraal gevoerd zijn met

de bevoegde vakministers. In de bestuursakkoorden kunnen specifieke regelingen per provincie worden uitgewerkt. De minister weet niet of de geciteerde problemen daarin aan bod zijn gekomen maar hij zal zich hierover bevragen bij de bevoegde minister.

De heer *Jurgen Vanlerberghe* begrijpt dat de vereveningen worden geregeld met de vakministers. Anderzijds vindt hij het logisch dat men de coördinerende minister aanspreekt als er opmerkingen zijn over de manier waarop die verevening is gebeurd, zeker als er daarbij ongewenste effecten optreden.

Minister *Geert Bourgeois* herhaalt dat hij een en ander zal voorleggen aan minister Vandeuren. Die heeft lange tijd met de provincies rond de tafel gezeten. Het overgehevelde geld zal worden gebruikt voor Welzijn. Nu blijkt dat er in een of twee provincies aanvullende bedragen werden uitgekeerd, bovenop de verevening. Gaat het dan om een niet-exacte verevening? De gesprekken zijn alleszins heel moeizaam verlopen en het was erg moeilijk om alle uitgaven in de provinciale begroting te detecteren. Op dit ogenblik wil de minister geen uitspraak doen over de vraag of dat probleem kan worden opgelost.

Annick DE RIDDER,
voorzitter

Marnic DE MEULEMEESTER,
verslaggever